

למעלה²⁵, שאותו הבטול הוא בתקנת חכמים אע"פ שבדק, אבל זה מאחר שהבדיקה לא עלתה לו צריך הוא לבטל מדין תורה. שמכל²⁶ מקום שאיפשר לבדוק תקנו חכמים שיבדוק א"א יסמוך על הבטול והבדיקה היא מוציאתו ידי חובתו, כמו שאמרנו למעלה²⁷, וכן²⁸ כבדק ולא מצא הוצרכו לפרש שלדברי ר' מאיר לא יצא ידי בדיקה והוא זקוק לבטל מן התורה²⁹. וזהו האמת. ל"ש.

[שאני אומר קבר שאבד הוא קבר שנמצא, דברי ר']¹. אע"פ שהלכה כר' מחברו אין לנו לסמוך עליו כשהוא חולק עם רשב"ג אביו³⁰, אבל הסוגיא היא מכרעת כמותו, דהיא הענין עשר ומצא תשע דאמרי' דהיא פלוגתא דר' ורבנן משמע דסבירא לן כר' דאמ' זהו קבר שנמצא, ולפום הכי אמרי' דהיא פלוגת' דר' ורבנן אם הוא צריך לבדוק על אחת בלבד א"ע על העשר כלן, אבל לרשב"ג דאמ' תבדק כל השדה כלה מאי נפקא לן מינה, אף על אחת הוא צריך לבדוק כל הבית כלה ואע"פ שמצא אותה מיד(י)³¹. ואיפשר לדחות בזה דאי משום הא לא איריא, דאפי' לר"ש ב"ג כשהוא צריך לבדוק על אחת בלבד, כשמצא אותה אע"פ שהוא צריך לבדוק כל הבית הוה ליה בדק ואשכח, ואם הוא צריך לבדוק על הצ"ח כלן אם לא מצא אותן אע"פ שבדק כל הבית הוה ליה בדק ולא אשכח, שכבר פירשנו דינו שהוא צריך ביטול מן התורה³².

אבל נאמר דשמעתא דרבא³³ בתינוק נכנס היא ודאי כר' דאמ' זהו קבר שאבד זהו קבר שנמצא, דאי נמי אמרי' פירורין דיליה אינון (ד)לא עדיפי ממצא את הככר כשהוא שלם, ואי כר"ש ב"ג עדיין הוא צריך לבדוק כל הבית. וגם בזה איפשר לך לדחות שאין הכונה אלא לעשות דינה כבדק ואשכח, אלא השמועה³⁴ שהוא פוטר בכך. אלא שי"ל דכי אשכח פירורין עדיפי ליה ממצא את הככר כשהוא שלם, דכיון שדרכו של תינוק לפדר הוא מוכח' מילתא דהני פירורין דהוא ככר נינהו³⁵, ולית לן למימר דאחרים הוא, דפירורין בכדי כל הככר אינון כדבעינו לפרושי³⁶. ומכל מקום לענין בדיקה כר' עבדינו, דבשל סופרים הוא והלך אחר המקל³⁷.

בזמנת ספק צריך לחזור ולבטל (כמ"ש הר"ן סי' תש"ה), וכיון שחייבתו לבדוק מן הסתם גם כן יבטל עם הבדיקה כמצותו, ולמעשה הריהו יוצא ידי חובתו לכ"ע, וא"כ במה זה תלוי בפלוגתא דר"מ ורבנן. אבל אין רבינו מקשה מן הביטול שביטל כבר בבדיקת הלילה, שאין הביטול ההוא מועיל רק לחמץ שלא מצא ולא לחמץ שהניח, והעכבר הרי נטל מהחמץ שנשאר, אי שהביא מרשות אחרת, וחמץ זה חייב ביעור מן התורה. 25 ו' ב'. 26 צ"ל : שבכל. 27 ב' א' ד"ה בודקין. 28 = וכן. 29 וכ"ה פי' התוס' כפי שביארם מהרש"א עיין בדבריו. ועי' בפר"ח סי' תל"ט ס"ק ב' (ד"ה ומ"ש אין צריך וכו') שדייק מן התוס' שלא נדעת הר"ן הנ"ל. (מש"כ שם שכשיש לחוש להרבה חמץ צריך לבטל אבל בחתיכה אחת אין צריך לבטל, כ"ה במהר"ם חלאוה כאן). ועי' פמ"ג סי' תל"ד אשל אברהם אות ב', ומקור הי"ם שם אות א'. 30 כמ"ש הר"ף והרא"ש גיטין פ"ד בשם גאון, ועי' ביד מלאכי כלל רל"ח. 31 וכ"כ במאור שמכאן ראייה דכ"ע סבירא להו זהו קבר שאבד, ונר' שהתכוון למה שכי' רבינו. ועי' מש"כ במהר"ם חלאוה ד"ה הניח עשר. ובהשגות הראב"ד שם כ' שאין מכאן ראייה אלא מדברי רבא במצא פירורין. ולא פירש למה אין מכאן ראייה, וי"ל שהוא מן הטעם שכי' רבינו להלן בסמוך. 32 לר' מאיר. 33 בעמ' ב'. 34 שמא צ"ל : היטת השמועה. 35 השווה עם מ"ש התוס' בעמ' ב' ד"ה מפני, ועי' גם בס' ההשלמה. 36 לקמן י' ב' ד"ה מפני. 37 ובודק; עד שמוצא ציבור אחד, ואינו בודק את שאר הבית. לחכמים שיש לחוש לכולן צריך לבדוק את כל הבית, ובכרי לצאת ידי דעת חכמים מבטל בחשש שמא יש חמץ בשאר הבית שלא בדק ודיו בכך. [ואם בדק את כל הבית ולא מצא אלא ציבור אחד, בזה באנו למחלוקת ר"מ ורבנן, ולרבנן אפילו ביטול אין צריך]. והמאור